

POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Názov práce:

KONCEPCIA VIACJAZYČNÝCH A PLURIKULTÚRNYCH PRÍSTUPOV
A PERSPEKTÍVY ICH UPLATŇOVANIA V CUDZOJAZYČNEJ VÝUČBE
NA ZÁKLADNÝCH A STREDNÝCH ŠKOLÁCH

(Prípadové štúdie pre francúzsky jazyk)

Autor: Mgr. Jana BÍROVÁ, PhD.

Oponent: prof. PhDr. Eva MALÁ, CSc.

1. Náročnosť spracovania riešenej problematiky práce

Samotný názov habilitačnej práce napovedá, že predmetná problematika je nielen náročná, ale aj vysoko aktuálna. Hoci žijeme vo viacjazyčnej a plurikultúrnej Európe, aspekty multilingualizmu a kultúrneho pluralizmu ešte stále nemajú adekvátne miesto vo vyučovacom procese na slovenských školách. Aj z tohto dôvodu oceňujeme autorkin zámer venovať sa práve tejto problematike, ktorú v slovenskom kontexte môžeme hodnotiť ako inovatívnu a v mnohom inšpirujúcu. K faktorom náročnosti spracovania riešenej problematiky patrí aj aplikovaný cieľový jazyk (francúzsky), ktorý má v porovnaní s angličtinou znevýhodnené postavenie v slovenskom vzdelávacom systéme.

2. Posúdenie úrovne spracovania práce

Na dosiahnutie vytýčených cieľov v koncepcnej a v implementačnej fáze výskumu autorka použila vhodné výskumné metódy. Vychádzajúc z prístupov rozvíjajúcich viacjazyčnú a plurikultúrnu kompetenciu, ktoré sú definované v referenčnom rámci CARAP, charakterizuje integrovanú jazykovú didaktiku, porozumenie medzi príbuznými jazykmi a jazykové prebudenie. V rámci interkultúrneho prístupu rozlišuje výchovu k tolerancii, krajinovedné, sociokultúrne a sociolingválne aspekty. V tabuľkovej forme (s. 42) autorka predstavuje koncepty a námety aktivít na uplatňovanie viacjazyčných a plurikultúrnych prístupov v cudzojazyčnom vyučovaní a následne ponúka ich pomerne detailnú deskripciu, založenú na vlastných poznatkoch a skúsenostiach, ako aj na poznatkoch z iných zdrojových materiálov.

Vo štvrtej kapitole autorka popisuje predvýskum (prečo nie je v práci pomenovaný ako: výskum?), ktorý realizovala formou dotazníka. Cieľom bolo zistiť “jazykové poznatky

učiteľov z rôznych cudzích jazykov a stručný pohľad na to, či učitelia implicitne využívajú viacjazyčné a plurikultúrne prístupy“ (s. 68). Údaje, získané od 42 respondentov z rôznych základných a stredných škôl sú dokumentované slovne i v prehľadných tabuľkách a farebných grafoch. V závere tejto časti práce autorka konštatuje, že väčšina z respondentov viacjazyčné prístupy vo svojej pedagogickej praxi využíva.

Predbežné ukazovatele výučby cudzích jazykov a kultúr prostredníctvom viacjazyčných a plurikultúrnych prístupov (analyzovaných v teoretickej časti práce) autorka skúmala na základe dvoch prípadových štúdií na vybranej základnej a strednej škole v Nitre. V rámci výskumu stanovila výskumné ciele a otázky a zvolila súbor adekvátnych výskumných metód. Protokol z videozáznamu a protokol z autokonfrontácie z obidvoch prípadových štúdií, ako aj CD nosič obsahujúci relevantné videonahrávky sa nachádzajú v prílohách práce.

3. Prínos a úroveň výsledkov práce

Za jeden z prínosov habilitačnej práce považujeme preklad (z francúzštiny do slovenčiny) deskriptorov referenčného rámca CARAP (s. 120 – 149), ktorý bol iba nedávno vytvorený a ešte sa nedostal do všeobecného povedomia učiteľov, nehovoriac o jeho aplikácii v školskej praxi.

Prínosom predmetnej práce sa javí aj kapitola III.4 *Nové úlohy pre kontext slovenského školstva a ich analýza*, v ktorej autorka prezentuje dve úlohy aktivizujúce vedomosti, postoje a zručnosti viacjazyčnej a plurikultúrnej kompetencie na základe rôznych deskriptorov CARAP. V prvej úlohe sa koncentruje na výučbu slovnej zásoby vo francúzskom jazyku za podpory angličtiny a slovenčiny, v druhej úlohe na porozumenie medzi dvoma románskymi jazykmi (francúzštinou a taliančinou). Ku každej úlohe je v prílohách dokladovaný pracovný list. Realizačnú vzorku výskumu tvorili študenti francúzskeho jazyka a literatúry druhého stupňa vysokoškolského vzdelávania. Podľa nášho názoru, okrem numerického označenia deskriptorov (s. 66) bolo žiaduce uviesť priamo v texte aj ich verbálny popis, čím by sa uľahčila nielen orientácia v samotnej práci, ale sprehladnilo by sa aj posudzovanie adekvátnosti deskriptorov priradených k uvedeným dvom aktivitám. Závery teoretickej časti (s. 67) by si vyžadovali obšírnejšie (metodické) spracovanie.

Za ďalší prínos práce možno považovať údaje získané z odpovedí učiteľov francúzskeho a ďalšieho cudzieho jazyka na otázky z dotazníka, v ktorých sa autorka zamerala na oblasti súvisiace s aplikovaním viacjazyčných a plurikultúrnych prístupov vo vyučovacom procese. Aj napriek tomu, že výskumná vzorka nebola veľmi rozsiahla, získané údaje ponúkajú istý prehľad o súčasnom stave skúmanej problematiky v slovenskej proveniencii.

Aplikačnú hodnotu majú vyjadrenia účastníkov kolektívneho pozorovania a záznamy štruktúrovaného rozhovoru s vybranými učiteľmi francúzskeho a ďalšieho cudzieho jazyka, v ktorých sú zaznamenané kladné i negatívne skúsenosti respondentov s realizáciou tejto pomerne zriedkavej, ale pre učiacich sa kreatívnej a motivujúcej formy výučby.

Poznatky, ku ktorým autorka svojím výskumom dospela a ktoré zosumarizovala v závere habilitačnej práce sú, po istých modifikáciách, využiteľné vo výučbe cudzích jazykov na rôznych stupňoch vzdelávania. Taktiež môžu byť podkladom pre ďalšie výskumy v uvedenej náročnej a doposiaľ neprebádanej oblasti.

Mgr. Jana Bírová, PhD. predmetnou habilitačnou prácou prejavila svoje zanietenie a snahu prispieť k riešeniu danej problematiky, ktorá je výzvou pre odbornú societu (najmä učiteľov cudzích jazykov i riaditeľov škôl, zohrávajúcich rozhodovaciu úlohu pri implementácii viacjazyčných a plurikultúrnych prístupov v cudzojazyčnej výučbe), ako aj pre laickú verejnosť (najmä rodičov tých žiakov, vo výučbe ktorých sa uvedené prístupy realizujú).

4. Posúdenie formálnej stránky práce

Rozsah habilitačnej práce je 173 strán, z toho 54 strán tvoria prílohy. Práca je napísaná v slovenskom jazyku a pozostáva z úvodu, štyroch hlavných kapitol (I. Viacjazyčnosť a rozmanitosť kultúr, II. Viacjazyčná a plurikultúrna kompetencia. III. Viacjazyčné prístupy – koncepcná fáza, IV. Viacjazyčné prístupy – implementačná fáza), záveru, francúzskeho resumé a rozsiahleho zoznamu literatúry. Hoci celková štruktúra práce je logická, niektoré podkapitoly sú neprehľadne a nesystematicky usporiadané. Neprehľadnosť spôsobuje aj priveľa skratiek v záveroch zo štruktúrovaného rozhovoru (s. 84–103), kde nebolo potrebné uvádzať, napr. iniciálky respondentov, ktoré však, naopak, bolo žiaduce uviesť v protokoloch z videozáznamu a autokonfrontácie (namiesto plných mien multiplikátorov a učiteľov).

Predložená práca spĺňa požadovanú jazykovú a štylistickú úroveň, hoci sa v nej miestami vyskytujú zbytočné chyby, resp. preklepy. Nedôslednosť vidíme aj v používaní termínov, napr. viacjazyčnosť, plurilingvizmus, multilingvizmus, plurikulturalizmus, interkulturalita, ktorých významy a prípadné diferenciácie by autorka mohla objasniť pri obhajobe.

5. Explicitne vyjadrený návrh na udelenie vedecko-pedagogického titulu docent

Vzhľadom na vyššie uvedené prínosy habilitačnej práce, ako aj vzhľadom na to, že **Mgr. Jana Bírová, PhD.** svojou publikačnou a vedecko-výskumnou činnosťou patrí k odborníkom v predmetnej oblasti navrhujem, aby jej bol po úspešnom habilitačnom konaní udelený vedecko-pedagogický titul **docent** v odbore 2.1.32 cudzie jazyky a kultúry.

V Nitre 31. mája 2013